Гутенбергова революция

565 г. от началото на съвременното книгопечатане

Йоханес Гутенберг

- Роден около 1394 -1399 г. в Майнц, Германия.
- Семейството му е тясно свързано с майнцкия монетен двор, а самият Йоханес от ранна възраст придобива познания в областта на златарството.
- След 1418 г. следва в Ерфуртския университет.
- През 1434 г. Гутенберг се установява в Страсбург, където работи като златар.
- 1440 г. изобретява печатането с подвижни букви.
- Умира в 1468 г.

Опити за печатарство

- Опити за книгопечатане са правени в Далечния изток. Най-старата гравюра на дърво датира от 593 г. в Китай, като първоначално текстът и илюстрациите били изрязвани върху дървени блокчета (ксилография). С помощта на готовите блокчета отпечатвали страница. Гравьорите се мъчели да наподобят почерка на калиграфите, с тънки и дебели щрихи.

Най-старата известна печатна книга в света е „Диамант сутра“ от 868 г. Свитък дълъг 5 м и висок 30 см.

Диамант сутра, 868 г.

Опити за печатарство

- През 1041 -1050 г. в Китай Пи-Шен започва да печата с подвижни индивидуални печатарски букви, изработени от изпечена глина.
- През 14 век в Корея навлиза печатането с метални печатарски букви, изработени от бронз, мед и олово, но не се развива значително, защото не е подходящо за използваните идеографски знаци .

Йероглифи

Типографията - втората информационна революция в историята на човечеството

- Изобретеният машинен печат с подвижен набор поставя началото на революция в печатането и често е определяно като едно от най-важните събития на Новото време.
- Изобретението му оказва силно влияние върху развитието на Ренесанса и Реформацията.
- Слага началото на една нова просветна епоха.

Ръчен набор и плосък печат

- Въвежда печатарска матрица, в която могат да се подреждат отделни букви от метал . Всяка буква се излива чрез стоманен калъп (матрица), в който се излива по-мек метал – разтопено олово. След това буквите се подреждат ред по ред, образувайки матрица (шпалта), която след приключване на отпечатването на тиража се разглобява и буквите могат да се използват отново. Тази технология се нарича ръчен набор.

Ръчен набор и плосък печат

- Дървена преса с проста конструкция, която наподобява преса за грозде. Преди печата хартията се овлажнява, за да се получи по-добър отпечатък. Набраната шпалта се напоява с мастило с помощта на мастилени тампони. Оцветените елементи (декорации и начални букви) се добавят след това ръчно.
  Този метод се нарича плосък печат .
- Тази първоначална конструкция на печатната преса е подобрена чак след 200 години, когато мастилените тампони са заменени с ролки.

„42-редова Библия“

- Наричана „42-редова Библия“ по броя на редовете на страницата.
- Използван е готически шрифт, с който Гутенберг се стреми да създаде точно копие на ръкописна книга от това време.
- Тиражът на Библията е малък – около 200 екземпляра, но по това време в цяла Европа има общо около 30 000 книги. Към днешно време са оцелели 49 екземпляра от тази библия.
- Повечето екземпляри съдържат 1282 страници, подвързани в два тома, но почти няма две еднакви библии.

Разпространение

- Печатарството, основано на изобретението на Гутенберг, се разпространява бързо из Европа. До 15 век печатниците на европейския континент били 110, излизат към 40 хил. заглавия с тираж около 10 милиона книги.
- Първото печатане на книги на кирилица по тази технология извършва Фиол Швайполт, католик от немски произход, в Краков през 1491 година, а първите напечатани книги са „Октоих” и „Часослов”.

Октаих, 1491 г.

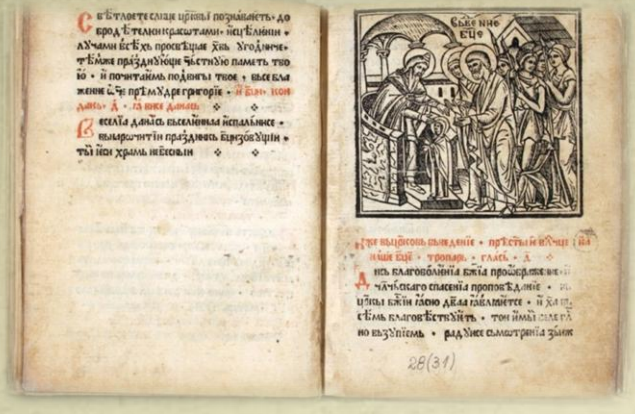

Часословът на Крайков, 1566 г.

Развитие в България

Яков Крайков - преписвач в манастира „Св. Йоаким Осоговски“.

В книжовна школа в София задълбочава познанията си за старобългарската литература. Школуван в книжовното дело, се посвещава на Гутенберговото книгопечатане, като през 1539 г. работи като печатар, редактор и словослагател в печатница в манастира Грачаница .

- Купува печатница във Венеция и отпечатва български книги. Първата е „Часослов“ от 1566 година. Книгата е малък формат с 286 листа, като два непълни екземпляра от нея се съхраняват в Народната библиотека „Иван Вазов“ в Пловдив.

Развитие в България

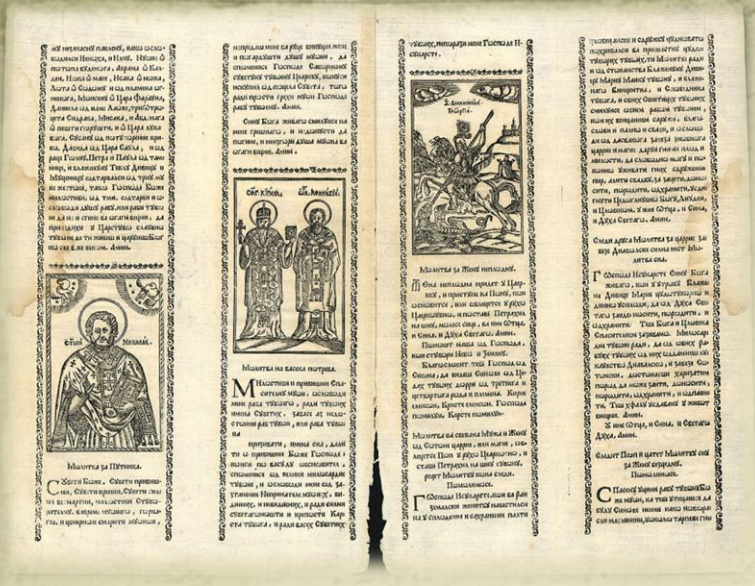

Абагар, 1654 г.

„Абагар" от 1654 г. е първата печатна книга на новобългарски език, издадена от **Филип Станиславов** в Рим.

- Основоположник на печатното дело в България е **Никола Карастоянов** от Самоков.
- Учи за книговезец в Рилския манастир, учителства в с. Сапарево и Самоков, а около 1835 г. купува тайно преса и букви от Будапеща. Официално разрешение за печатане получава през 1847 г.

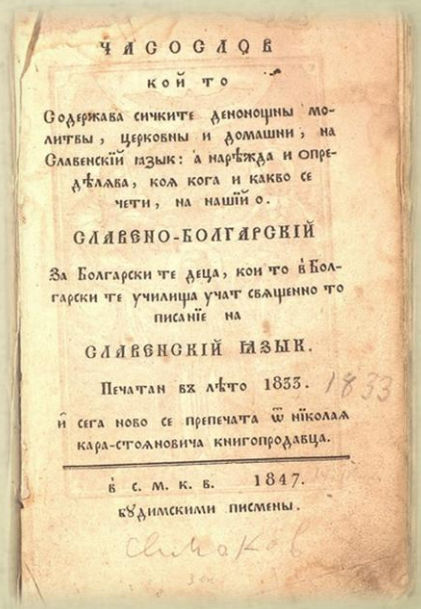

ЧАСОСЛОВ

кой то

Содержава сичките денонощны молитвы, церковны и домашни, на Славенскій ꙗзык: а нарѣжда и опредѣлява, коѧ кога и какво се чети, на нашій о.

СЛАВЕНО-БОЛГАРСКІЙ

За Болгарски те деца, кои то в Болгарски те училища учат свѧщенно то писаніе на

СЛАВЕНСКІЙ ꙖЗЫК.

Печатан въ лѣто 1833. 1833

и сега ново се препечата ѿ нїколаѧ кара-стоѧновича книгопродавца.

в с. м. к. в. 1847.

бꙋдимскими писмены.

Часослов, 1833 г.

Памет

- През 1998 година Гутенберг е избран от американските журналисти за Човек на хилядолетието или за най-важната личност на второто хилядолетие.
- Първата електронна библиотека е наречена Проект Гутенберг, основана е през 1971 година в Илинойс, САЩ.

Паметник на Гутенберг в Майнц

Паметник на Гутенберг в Страсбург

Памет

- През 1940 година в България е издадена пощенска марка „Йоханес Гутенберг 500 години книгопечатане и 100 години българска печатна преса“, худ. Н. Бисеров.

Йоханес Гутенберг

Никола Карастоянов - български печатар

- През 2018 година е подредена изложба „Преди Гутенберг и след това “, по повод 550 г. от смъртта и 620 г. от рождението на Гутенберг.
- Изложба „Гутенберг и славянският свят“ е посветена на 560 години от появата на първата печатна книга – Гутенберговата библия, отпечатана през 1453-1456 г.

Печат върху ръчно изработена хартия

Георг Кристоф Лихтенберг: „Оловото в печатарската наборна кутия е променило света повече от златото и повече от оловото в пушката“

Изготви:

Справочно–библиографски отдел